

Aleksandra Pilarska

DOI: 10.2478/v10167-011-0002-y

Instytut Psychologii
Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

POLSKA ADAPTACJA SKALI KONSTRUKTÓW JA

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja podstaw teoretycznych oraz właściwości psychometrycznych *Skali Konstruktyw Ja* (SKJ), będącej polską adaptacją *Self-Construct Scale* (SCS) autorstwa Singelisa (1994). Skala składa się z dwóch podskal mierzących konstrukt Ja niezależnego i współzależnego, zawierających po 9 pozycji. Skala SKJ skonstruowana została na potrzeby badań empirycznych przeprowadzonych w celu dokonania psychologicznej charakterystyki osób o różnym stopniu niezależności i współzależności Ja. Polska adaptacja *Skali Konstruktyw Ja* (SKJ) okazała się narzędziem o zadowalających właściwościach psychometrycznych. Choć wskazane są dalsze prace adaptacyjne, uzyskane w prezentowanych badaniach wysokie wskaźniki rzetelności oraz trafności kryterialnej sugerują, że SKJ może stanowić cenne narzędzie w badaniach nad regulacyjnym znaczeniem zróżnicowania konstruktyw Ja.

Słowa kluczowe: konstrukt Ja, narzędzie, rzetelność, trafność.

WPROWADZENIE

Rozwój teorii i badań psychologicznych na przestrzeni ostatnich dekad przyczynił się do wzrostu postrzegania Ja jako znaczącego regulatora wielu aspektów ludzkiego funkcjonowania (np. Reykowski, 1980; Kihlstrom i Cantor, 1984; Breckler i Greenwald, 1986; Markus i Wurf, 1987; Baumeister, 2004). Z uwagi na centralne miejsce, jakie Ja zajmuje w systemie poznawczym, oraz szeroki zakres powiązań, jaki posiada z innymi elementami tego systemu, przysługuje mu szczególnie wysoki wpływ na przebieg procesów psychicznych. Konstrukty Ja niezależnego i współzależnego stanowią jedne z najbardziej ogólnych i posiadających najszerszy zasięg schematów Ja (Markus i Kitayama, 1991). Wykorzystują one i organizują bardziej specyficzne schematy samo-regulacji i z tego też powodu organizacja i efekty wielu dotyczących Ja procesów (poznawczych,

motywacyjnych i emocjonalnych) zasadniczo zależy od tego, czy mają one swoje źródło w niezależnym czy współzależnym konstrukcie Ja. Wprowadzenie perspektywy konstruktyw Ja pozwala nie tylko lepiej określić sposób, w jaki Ja reguluje funkcjonowanie jednostki, ale też podaje w wątpliwość uniwersalny wymiar wielu aspektów procesów psychologicznych. W świetle powyższego niezbędne okazuje się stworzenie narzędzi psychometrycznych służących do jego oceny. Skala *Self-Construct Scale* (SCS, Singelis, 1994) stanowi uznany przykład takiego właśnie narzędzia. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie adaptacji SCS – *Skali Konstruktyw Ja* (SKJ).

POJĘCIE KONSTRUKTU JA

Pojęcie konstruktu Ja¹ wydaje się mieć przynajmniej trzy tradycje: z jednej strony stanowi

¹ Określenie *self-construct* bywa stosowane w literaturze zamiennie z pojęciem Ja (*self*) lub utożsamiane z pojęciem koncepcji Ja (*self concept*), schematu Ja (*self-schema*) czy obrazu Ja (*self-view*). Także w polskiej literaturze nie ma zgody,

próbę powiązania kulturowego wymiaru indywidualizmu-kolektywizmu z osobowością², z drugiej – wpisuje się w burzliwe na przestrzeni ostatnich dekad dyskusje dotyczące złożoności Ja, wreszcie – odzwierciedla i akcentuje uniwersalność i podstawowy charakter dwóch dążeń: do indywidualności i afiliacji. W najszerszym rozumieniu, odnosi się ono do sposobu pojmowania przez jednostkę własnego Ja w relacji do innych osób oraz, będący efektem tego pojmowania, obraz (wizja) Ja jako bytu w istocie niezależnego i odrębnego lub współzależnego z innymi i nigdy do końca niewyodrębnionego z kontekstu społecznego. Konstruktywny Ja stanowi zatem pewną „konstelację myśli, uczuć i działań odnoszących się do charakteru relacji jednostki z innymi ludźmi i jej Ja jako oddzielnego od innych ludzi” (Singelis, 1994, s. 581). U źródeł rozróżnienia na niezależny i współzależny konstrukt Ja leży odmiennność motywów i celów odnoszących się do charakteru relacji łączących jednostkę z jej społecznym otoczeniem oraz jej miejsca w owym otoczeniu.

Rozważania dotyczące niezależnego i współzależnego konstruktów Ja znajdują mniej lub bardziej wyraziste odzwierciedlenie w pracach większości psychologów podejmujących problematykę osobowości. Punktem wyjścia tych rozważań jest uznanie jako podstawowych dwóch dążeń: do indywidualności oraz afiliacji. Wśród propozycji oddających istotę współzależności owych dążeń, a tym samym istotę podziału konstruktów Ja, znajdują się:

1. jedność z innymi (*union with others*) oraz egoistyczne szczęście (*egoistic happiness*) w ujęciu Freuda (1930, 1961, za: Guisinger i Blatt, 1994);
2. afiliacja i intymność (*affiliation or intimacy*) oraz władza i osiągnięcia (*power or achievement*) w ujęciu McAdamsa (1982) i McClellanda (1985);
3. oddanie (*surrender; homonomy*) oraz autonomia (*autonomy*) w ujęciu Angyala (1951, za: Gasiul, 2006);
4. miłość i przynależność (*love and belongingness*) oraz samoaktualizacja (*self-actualization*) w ujęciu Maslowa (1958);
5. przyleganie, niesamodzielność (*ocnophilic*) oraz unikanie (*philobatic*) w ujęciu Balinta (1959, za: Guisinger i Blatt, 1994);
6. bliskość (*communio*) oraz sprawstwo (*agency*) w ujęciu Bakana (1966, za: Hurley, 1998);
7. wspólnota (*togetherness*) oraz indywidualność (*individuality*) w ujęciu Bowena (1966, za: Guisinger i Blatt, 1994);
8. konieczne powiązanie (*necessary connectedness*) oraz nieunikniona separacja (*inevitable separations*) w ujęciu Shora i Sanville (1978, za: Blatt, 1990);
9. przywiązanie (*attachment*) oraz eksploracja (*exploration*) w ujęciu Ainsworth (1979);
10. przywiązanie (*attachment*) oraz indywidualizacja (*individuation*) w ujęciu Franz i White (1985);

co do tłumaczenia terminu *self-construal*, dla którego znajdujemy takie odpowiedniki, jak „sposób spełniania się Ja” (Gasiul, 2006); „samokonstruowanie” (Błońska, 2008), „schemat Ja” (Głuchowska, 2005) czy „sposób pojmowania siebie” (Bocheńska, 2008). W niniejszej pracy na oznaczenie *self-construal* używam terminu „konstrukt Ja”.

² Część badaczy traktuje cały wymiar indywidualizmu-kolektywizmu jako zmienną podlegającą prawu różnic indywidualnych (często określając ją mianem idiocentryzmu-allocentryzmu, por. Triandis, 1989) lub jako metacechę (wówczas jednostki uznane za indywidualistyczne są postrzegane jako „cechowe” w tym sensie, że cechy odgrywają tu ważniejszą rolę w koncepcji Ja, charakterystykach jednostki, wyjaśnianiu przyczynowym czy przewidywaniu zachowań, por. Rhee, Uleman, Lee i Roman, 1995; Church, 2000). Większość jest jednak zgodna, że nie jest uprawnione przenoszenie wymiaru kultury na jednostkowy poziom analizy. Dymensja indywidualizmu-kolektywizmu nie jest zmienną psychologiczną określającą specyfikę funkcjonowania jednostki, lecz złożonym zjawiskiem wyrażającym elementy subiektywne danej kultury. Zatem mimo że sposób pojmowania siebie stanowi definicyjny atrybut wymiaru indywidualizmu-kolektywizmu, przydatność samej dymensji polega i ogranicza się do dostarczania ram dla porównań międzykulturowych (Bocheńska, 2008).

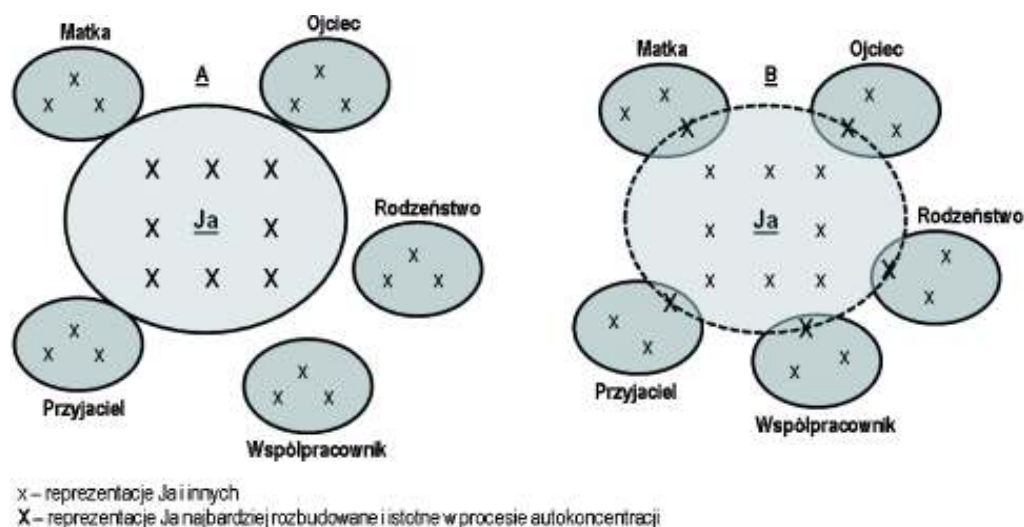
11. powiązanie interpersonalne (*interpersonal relatedness*) oraz definiowanie Ja (*self-definition*) w ujęciu Stewart i Malley (1987, za: Guisinger i Blatt, 1994);
12. niezależność (*independence*) oraz współzależność (*interdependence*) w ujęciu Markus i Kitayamy (1991);
13. dążenie do wzajemności (*mutualistic urges*) oraz dążenie do indywidualności (*individualistic urges*) w ujęciu Slavina i Kriegmana (1992, za: Guisinger i Blatt, 1994);
14. potrzeba więzi z innymi (*need for others*) oraz potrzeba poczucia indywidualności i tożsamości (*need for identity*) w ujęciu Fromma (1993);
15. wzmocnienie Ja (*self-enhancement; S-motives*) oraz jedność z innymi (*contact or union with others; 0-motives*) w ujęciu Hermansa (1999);
16. współzależność (*interdependence, interrelatedness*) oraz podmiotowość (*agency, individuation*) w ujęciu Imamoğlu (2003);
17. przywiązanie (*attachment*) oraz separacja (*separation*) w ujęciu Bowlby'ego (2007) oraz Teoriach Relacji z Obiektem.

O ile w przywołanych wyżej ujęciach, niezależnie od specyficznych postulatów oraz użytych pojęć, nie kwestionuje się współlistnienia w człowieku orientacji indywidualnej oraz afiliacyjnej, o tyle sposób określania relacji między owymi orientacjami nastrocza trudności. Przegląd literatury wskazuje, że możemy mówić tu o dwóch głównych perspektywach. Z jednej strony indywidualność i afiliacja bywają traktowane jako przeciwne bieguny jednego wymiaru (np. Triandis, 1989; Blatt, 1990; Markus i Kitayama, 1991). Co więcej, wymiarowi temu nadaje się

często sens genetyczny, traktując indywidualność, jako osiągnięcie rozwoju i synonim dojrzałości, zaś niezależny typ Ja jako jego idealną postać (Gilligan, 1982, za: Imamoğlu, 2003; Baumeister i Leary, 1995). W ramach drugiego podejścia indywidualność i afiliację postrzega się jako podstawowe, uniwersalne, niezależne (dialektyczne lub komplementarne) ludzkie potrzeby i motywacje (np. Guisinger i Blatt, 1984; Ryan, 1991, za: Imamoğlu, 2003; Adams, 1998; Gabriel i Gardner, 1999; Yamada i Singelis, 1999; Imamoğlu, 2003; Oyserman i Lee, 2007; Madson i Trafimow, 2001; Li, 2002). Ta właśnie perspektywa dominuje w nowszych pracach i zyskuje poparcie w badaniach empirycznych³.

Osiągnięcie niezależności od innych oraz odkrycie i wyrażenie swoich unikalnych atrybutów jest nadrzędnym celem jednostki w przypadku konstruktów Ja niezależnego. W odniesieniu do konstruktów Ja współzależnego celem tym jest utrzymanie współzależności oraz odkrycie swojego miejsca w sieci relacji społecznych. Realizacja celów związanych z niezależnością wymaga od jednostki konstruowania siebie jako indywidualum, którego zachowania są organizowane i osiągają sens przede wszystkim poprzez odniesienie do osobistego, wewnętrznego repertuaru myśli, uczuć oraz działań, nie zaś poprzez odwołanie do myśli, uczuć i działań innych. Z kolei doświadczanie współzależności pociąga za sobą postrzeganie swoich zachowań jako zdeterminowanych, zależnych i w dużej mierze organizowanych przez zakładane przez jednostkę myśli, uczucia i działania, tych, z którymi pozostaje ona w relacji. Współzależne Ja staje się pełne i nabiera sensu poprzez osadzenie w odpowiednich społecznych relacjach (Markus i Kitayama, 1991; Baumeister, 1998, za: Gabriel i Gardner, 1999) (por. rycina 1.).

³ Uniwersalność i niezależność motywów indywidualnych i afiliacyjnych oznacza, że w stopniu, w jakim jednostka dzieli cele związane zarówno z autonomią, jak i przynależnością jest ona zdolna do elastycznego definiowania siebie, jako bardziej niezależną lub współzależną (Gardner, Gabriel i Lee, 1999). Każda jednostka ma zatem do dyspozycji zarówno konstrukt Ja niezależnego, jak i Ja współzależnego, choć dostępność każdego z tych konstruktów jest specyficzna dla jednostki (Singelis, 1994; Trafimow, Triandis i Goto, 1991; Oyserman i Lee, 2007).

Ryc. 1. Modele niezależnego (A) i współzależnego (B) konstruktów Ja
 Źródło: Markus, Kitayama (1991, s. 226)

Tabela 1. Charakterystyka niezależnego i współzależnego konstruktów Ja

	Konstrukt Ja niezależnego	Konstrukt Ja współzależnego
Struktura	Niepowtarzalna, o wyraźnych granicach; jednolita i stabilna	Mało wyrazista i rozmyta; elastyczna i zmienna
Istotne właściwości	Wewnętrzne, prywatne (zdolności, myśli, uczucia, preferencje)	Zewnętrzne, publiczne (status, role, relacje)
Standard regulacji	Wewnętrzne atrybuty	Sytuacyjnie usankcjonowane standardy relacyjne
Zadania i cele	Wyjątkowość, autonomia, ekspresja siebie, realizacja celów osobistych	Przynależność, dopasowanie do otoczenia, realizacja cudzych/ wspólnych celów
Znaczenie innych	Ewaluacja Ja – inni ludzie jako źródło porównań społecznych, ocen odzwierciedlonych czy informacji zwrotnych, które mogą być wykorzystane do weryfikacji i afirmacji rdzennej części własnego Ja	Definiowanie Ja – lokalizacja własnej osoby w większych jednostkach społecznych jako środek samookreślenia
Podstawy samooceny	Zdolność wyrażania siebie i potwierdzania wewnętrznych atrybutów	Zdolność przystosowania i wypełnienia spoczywających obowiązków i oczekiwań, bycia częścią rozmaitych transakcji interpersonalnych i podtrzymywania ich harmonijnego przebiegu
Alternatywne terminy	Ja indywidualistyczne (<i>individualistic</i>); egocentryczne (<i>egocentric</i>); odrębne (<i>separate</i>); autonomiczne (<i>autonomous</i>); idiocentryczne (<i>idiocentric</i>); samowystarczalne (<i>self-contained</i>).	Ja socjocentryczne (<i>sociocentric</i>); holistyczne (<i>holistic</i>); kolektywne (<i>collective</i>); allocentryczne (<i>allocentric</i>); uwspólnione (<i>ensembled</i>); konstytutywne (<i>constitutive</i>); kontekstowe (<i>contextualist</i>); powiązane (<i>connected</i>); relacyjne (<i>relational</i>).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Markus i Oyserman, 1989; Markus i Kitayama, 1991; Singelis, 1994.

Charakterystyczne właściwości konstruktów Ja niezależnego i współzależnego prezentuje tabela 1.

Ponieważ sposób ujmowania siebie przez jednostkę jest osiągnięciem interpersonalnym, a każda koncepcja siebie jest uzgadniana społecznie, relatywne znaczenie, jakie realizacja celów indywidualnych i afiliacyjnych ma dla jednostki (tym samym typ dominującego konstruktów Ja) zależy w dużym stopniu od wpływów społeczno-kulturowych (np. Oyserman i Packer, 1996; Adams, 1998). Źródłem tych wpływów jest zarówno najbliższe otoczenie (wpływ zapośredniczony m.in. przez indywidualną historię transakcji interpersonalnych, praktyki opiekuńcze i socjalizacyjne, status społeczny i ekonomiczny; por. Triandis, 1989; Adams, 1998; Imamodlu, 2003), jak i krąg kulturowy, którego jednostka jest uczestnikiem (wpływ zapośredniczony m.in. przez wartości, wierzenia, autodefinicje, normy, praktyki czy role podzielane przez członków danej kultury; por. Triandis, 1989; Markus i Kitayama, 1991, 2003; Triandis i Suh, 2002).

Uznanie, że społeczne otoczenie i kultura wywierają formujący i ukierunkowujący wpływ na procesy konstruowania własnego Ja sprawia, że konstrukt Ja staje się tą strukturą, która integruje społeczny i jednostkowy poziom funkcjonowania. Z jednej strony przysługują mu – w sensie psychologicznym – centralne funkcje regulacyjne, z drugiej, oddaje specyfikę i odmienność społecznych i kulturowych uwarunkowań (por. Bocheńska, 2008). Podkreślić przy tym należy, że konstrukt Ja nie stanowi sztywnej i niezmiennej właściwości osoby, lecz cechę plastyczną

i podatną na wpływ aktualnych motywów czy wymagań sytuacji. Dowiodły tego badania m.in. Trafimowa i współpracowników (1991, 1997), Brewer i Gardner (1996), Gardner, Gabriel i Lee (1999) oraz Wiekens i Stapela (2008) oparte na paradygmacie torowania⁴.

POMIAR KONSTRUKTU JA

Przegląd literatury wskazuje, że pomiar niezależnego i współzależnego konstruktów Ja jest przedmiotem zainteresowania wielu teoretyków i badaczy psychologii. Świadczy o tym wielość metod (Oyserman, Coon i Kimmelmeier (2002) wyliczają ich 27) oraz długa lista zastrzeżeń, z którymi się spotykają. Część szerzej stosowanych narzędzi badawczych wykorzystywanych w badaniach nad niezależnością i współzależnością konstruktów Ja przedstawia tabela 2.

Spośród przedstawionych w tabeli najszerzej stosowaną metodą pomiaru konstruktów Ja jest *Self-Construal Scale* (SCS) autorstwa Singelisa (1994). Skala obejmuje 24 lub 30 pytań⁵ odnoszących się do myśli, uczuć i działań związanych z niezależnym lub współzależnym konstruktem Ja. Niewątpliwym atutem SCS jest jej stosowność. Gros narzędzi do pomiaru konstruktów Ja wyrosło bowiem na gruncie analiz międzykulturowych, skala Singelisa należy natomiast do tych, które z powodzeniem wykorzystywane są w badaniach indywidualnych (por. Wang, 2000). Prezentowana w artykule *Skala Konstruktów Ja* (SKJ) jest polską, zmodyfikowaną wersją *Self-Construal Scale* (SCS).

⁴ Zmiany konstruktów Ja (torowanie niezależności-indywidualizmu lub współzależności-kolektywizmu) łączą się ze zmianami charakteru szeregu procesów psychicznych obejmujących sfery poznawczego, emocjonalnego oraz motywacyjnego funkcjonowania. Co więcej, otrzymane rezultaty odzwierciedlają efekty obserwowane w warunkach naturalnych między osobami angażującymi się w odmienne konteksty kulturowe. Z jednej strony, potwierdza to hipotezę, że opisywane przez psychologów kulturowych różnice w psychospołecznym funkcjonowaniu członków różnych kultur są konsekwencją różnic w posiadanych przez nich konstruktach Ja, z drugiej – umożliwia przeniesienie wyników analiz międzykulturowych na poziom analiz jednostkowych obejmujących osoby pochodzące z tego samego kręgu kulturowego, lecz różniących się względem dominującego konstruktów Ja.

⁵ Singelis dokonał modyfikacji skali, do pierwotnej wersji 24-itemowej dołączając 6 pozycji, przede wszystkim w celu poprawy jej zgodności wewnętrznej (np. Singelis i Sharkley, 1995).

Tabela 2. Metody badawcze stosowane do pomiaru niezależności i współzależności konstruktów Ja

	Metoda	Rzetelność	Inne
Kuhn i McPartland (1954)	Twenty Statements Test (TST)	Zgodność sędziów	20 zdań zaczynających się od „Ja jestem...”
Triandis i in. (1986, za: Singelis, 1994)	Individualism – Collectivism Scale	–	11 itemów
Hui (1988, za: Singelis, 1994)	INDCOL Scale	Individualism subscale: $\alpha = 0,62$; Collectivism subscale: $\alpha = 0,58$	63 itemy
Aron, Aron i Smollan (1992)	Inclusion of Other in the Self (IOS) Scale	–	7 tablic rysunkowych
Kato i Markus (1993, za: Okazaki, 2002)	Independence/ Interdependence Scale	Independent subscale: $\alpha = 0,79$; Interdependent subscale: $\alpha = 0,86$	25 itemów
Singelis (1994)	Self-Construal Scale	Independent subscale: $\alpha = 0,69$; Interdependent subscale: $\alpha = 0,73$	24 itemy
Gudykunst (1994, za: Okazaki, 2002)	Independent and Interdependent Self-Construal Scale	–	29 itemów
Takata (1996, za: Okazaki, 2002)	Takata independent/ interdependent self-construal scale	Independent subscale: $\alpha = 0,86$; Interdependent subscale: $\alpha = 0,68$	29 itemów
Lay i in. (1998, za: Li, 2002)	Family Allocentrism- Idiocentrism Scale	-	21 itemów
Imamoğlu (1998, za: Imamoğlu i Imamoğlu, 2007)	Balanced Integration-Differentiation (BID) Scale	Self-developmental orientation subscale: $\alpha = 0,71 - 0,82$; Interrelational orientation subscale: $\alpha = 0,80 - 0,91$	29 itemów
Hackman, Ellis, Johnson i Staley (1999)	The Refined Independent and Interdependent Self-Construal Scale	Independent Subscales: $\alpha = 0,85$; Interdependent Subscales: $\alpha = 0,85$	23 itemy
Cross, Bacon i Morris (2000)	Relational-Interdependent Self-Construal Scale (RISC)	$\alpha = 0,88$	11 itemów
Kashima i Hardie (2000)	Relational, Individual and Collective self-aspects Scale (RIC Scale)	RIC relational: $\alpha = 0,81$; RIC individual: $\alpha = 0,72$; RIC collective: $\alpha = 0,78$	30 itemów
Lu i Gilmour (2007)	Independent and Interdependent Self Scale (IISS)	Independent Subscales: $\alpha = 0,86$; Interdependent Subscales: $\alpha = 0,89$	42 itemy

Źródło: opracowanie własne

BUDOWA SKALI KONSTRUKTÓW JA (SKJ)

Skala Konstruktów Ja (SKJ) budowana była w kilku etapach, które obejmowały: tłumaczenia wersji oryginalnej skali *Self-Construal Scale* (SCS); badania pilotażowe (N = 146); analizę właściwości psychometrycznych narzędzia (rzetelność obliczana ze wzoru alfa Cronbacha; trafność czynnikowa – eksploracyjna i confirmacyjna analiza czynnikowa) oraz usunięcie ze skali części pytań nietrafnych; przygotowanie wersji narzędzia przeznaczonej do badań właściwych (N = 143); analizę własności psychometrycznych skali (trafność kryterialna – analiza korelacji).

Przygotowanie eksperymentalnej wersji narzędzia

Angielska wersja skali *Self-Construal Scale* (SCS) została przekazana czterem niezależnym tłumaczom. Uzyskane tłumaczenia zostały uzgodnione przez kolejnych dwóch niezależnych tłumaczy. Siódmy tłumacz niezależny dokonał później *back translation*. Eksperymentalną wersję SCS poddano psychometrycznej weryfikacji w badaniach z udziałem 146 osób, studentów różnych kierunków uniwersyteckich. Średnia wieku osób badanych wyniosła $M = 21,12$ lat, z odchyleniem standardowym $SD = 1,64$.

Charakterystyka psychometryczna Skali Konstruktów Ja (SKJ)

Analizy psychometryczne obejmowały oszacowanie rzetelności i trafności teoretycznej skali oraz mocy dyskryminacyjnej pozycji. W celu weryfikacji teoretycznej struktury skali przeprowadzono eksploracyjną oraz confirmacyjną analizę czynnikową.

Wyniki eksploracyjnej analizy czynnikowej.

W eksploracyjnej analizie czynnikowej zastosowano metodę głównych składowych i rotację Varimax z normalizacją Kaisera⁶. Wyniki analizy dla dwóch podskal *Skali Konstruktów Ja* (w wersji pierwotnej – 24-itemowej i poprawionej – 30-itemowej) prezentuje tabela 3. Jak widać, w przeprowadzonym przez autorkę badaniu użycie wersji zmodyfikowanej przyniosło odwrotny do zamierzonego przez Singelisa skutek (m.in. spadek procentu całkowitej wyjaśnionej wariancji oraz wzrost skorelowania czynników). Z uwagi na to przedmiotem dalszych analiz była wersja pierwotna *Skali Konstruktów Ja* (SKJ).

Wyodrębnione w analizie dwa czynniki odpowiadają dwóm podskalom: czynnik F1 – podskali Niezależnego Ja, czynnik F2 – podskali Współzależnego Ja. Czynnik F1 wyjaśnia 14,47%, zaś czynnik F2 – 12,06% wariancji całkowitej. Oba czynniki wyjaśniają łącznie 26,53% całkowitej wariancji. Ich ortogonalności dowodzi (prócz wyraźnego rozkładu ładunków) brak skorelowania ($r = -0,03$, $p > 0,05$). Uzyskane ładunki czynnikowe są względnie wysokie, wyjątek stanowią przede wszystkim pozycje 10, 22 i 25 wchodzące w skład czynnika 1 oraz 19 wchodząca w skład czynnika 2. Podążając za sugestią Singelisa, praktyką innych badaczy (np. Kashima i Hardie, 2000; Neto i Mullet, 2004; Liu i Goto, 2006) oraz uwzględniając wartość merytoryczną poszczególnych pozycji, z oryginalnej wersji skali wyeliminowano te, których ładunki czynnikowe nie przekroczyły wartości 0,35 (0,43 dla Współzależnego Ja)⁷. Otrzymane w ten sposób narzędzie liczyło 18 pytań. Współczynniki alfa

⁶ Zastosowano wskaźnik Kaisera–Meyera–Olkina oraz test sferyczności Bartletta w celu zbadania, czy macierz korelacji może być użyta do analiz czynnikowych. Wskaźnik Kaisera–Meyera–Olkina (K–M–O) osiągnął wartość 0,68 dla wersji 30-itemowej oraz 0,65 dla wersji 24-itemowej, zaś Bartletta 1173,09 ($df = 435$; $p < 0,001$) dla wersji 30-itemowej oraz 762,67 ($df = 276$; $p < 0,001$) dla wersji 24-itemowej.

⁷ W opracowaniu Singelisa (1994) wartość progowa ładunków czynnikowych wynosiła 0,35 dla obu podskal. Przy podejmowaniu decyzji o uwzględnieniu poszczególnych pozycji w odpowiednich podskalach adaptowanej wersji kierowano się zarówno wskazanym przez Singelisa kryterium ładunków czynnikowych, jak i treścią zawartością pozycji (czy treść pytania wynika z teorii mierzonego konstruktów lub odwołuje się do jego znanych korelatów), zmierzając jednocześnie do pozostawienia równej liczby itemów w każdej z podskal.

Tabela 3. Wyniki eksploracyjnej analizy czynnikowej przeprowadzonej dla *Skali Konstruktywów Ja*⁹

Podskala/nr pozycji	Wersja 30		Wersja 24	
	F1	F2	F1	F2
Podskala Niezależnego Ja				
1. Lubię czuć się wyjątkowy/a i różny/a od innych pod wieloma względami	,344	-,203	,357	-,186
2. Potrafię otwarcie rozmawiać z nowo poznaną osobą, nawet jeśli jest dużo starsza ode mnie	,637	,127	,647	,050
5. Robię swoje, bez względu na to, co myślą inni	,536	-,305	–	–
7. Myślę, że ważne jest dla mnie, by zachować niezależność w działaniu	,536	-,306	–	–
9. Wolę otwarcie powiedzieć „nie” niż zaryzykować niezrozumienie	,591	-,090	,609	-,130
10. Ważne jest dla mnie posiadanie żywej wyobraźni	,189	,017	,135	,044
13. Wolę być bezpośredni/a i szczerzy/a w kontaktach z nowo poznanymi ludźmi	,595	,112	,623	,066
15. Dobrze się czuję, gdy zbieram pochwały i nagrody	,311	,046	,364	,006
18. Zabieranie głosu podczas zajęć lub spotkań nie stanowi dla mnie problemu	,523	,052	,583	-,015
20. Zachowuję się tak samo bez względu na to, z kim przebywam	,530	,235	,569	,251
22. Dobre zdrowie jest dla mnie ważniejsze niż wszystko inne	-,035	,213	-,084	,308
24. Staram się robić to, co dla mnie najlepsze, bez względu na to, jakie mogą być tego skutki dla innych	-,090	-,527	–	–
25. Najważniejsza jest dla mnie umiejętność zadbania o siebie	,014	-,401	-,004	-,327
27. Moja osobista tożsamość, odrębna od innych, jest dla mnie bardzo ważna	,485	-,177	,489	-,158
29. Zachowuję się w ten sam sposób w domu i w szkole (w pracy)	,508	,133	,518	,133
Podskala Współzależnego Ja				
3. Nawet jeśli zdecydowanie nie zgadzam się z członkami mojej grupy, unikam sporu	-,451	,404	-,418	,452
4. Czuję respekt w kontaktach z przedstawicielami władz	-,101	,427	-,021	,462
6. Szanuję ludzi, którzy są skromni w ocenie siebie	,011	,423	,029	,441
8. Jestem gotowa poświęcić własny interes dla dobra grupy, do której należę	,056	,622	,076	,627
11. Powinna brać pod uwagę rady rodziców przy podejmowaniu edukacyjnych i zawodowych decyzji	,013	,413	-,019	,426
12. Uważam, że mój los jest związany z losem ludzi wokół mnie	-,192	,374	–	–
14. Dobrze się czuję, współpracując z ludźmi	,501	,258	–	–
16. Czuję się odpowiedzialny/a, gdy mojemu bratu lub siostrze się nie powodzi	0,85	,430	,084	,410
17. Często odnoszę wrażenie, że moje relacje z innymi są ważniejsze niż moje osobiste osiągnięcia	-,013	,544	,037	,534
19. Ustąpiłbym/abym miejsca w autobusie mojemu profesorowi lub zwierzchnikowi	,123	,351	,216	,316
21. Moje szczęście zależy od szczęścia osób wokół mnie	,012	,584	,029	,586
23. Jeśli grupa mnie potrzebuje, zostanę w niej, nawet jeśli nie jest mi w niej dobrze	-,113	,468	-,133	,532
26. Respektowanie decyzji grupy jest dla mnie istotne	-,013	,541	,007	,573
28. Utrzymywanie harmonii w mojej grupie jest dla mnie ważne	0,45	,620	,080	,639
30. Zwykle przystaję na to, co chcą robić inni, nawet jeśli wolałbym/abym robić coś innego	-,495	,290	–	–

Źródło: badania własne

Cronbacha wynoszą odpowiednio $\alpha = 0,70$ dla podskali Niezależnego Ja i $\alpha = 0,72$ dla podskali Współzależnego Ja, wskazując na zadowalającą zgodność wewnętrzną kwestionariusza (zważywszy na szeroki zakres myśli, uczuć, zachowań, do których pozycje się odnoszą)⁸. Wyniki testu Kołmogorowa-Smirnowa wskazują, że rozkłady obu zmiennych w badanej próbie nie odbiegają istotnie od normalnego ($Z = 0,59$; $p = 0,88$ dla Ja Niezależnego oraz $Z = 0,70$; $p = 0,71$ dla Ja Współzależnego). Wszystkie przedstawione właściwości psychometryczne *Skali Konstruktów Ja* korespondują z tymi, które uzyskał w swych badaniach Singelis (1994). W oryginalnym opracowaniu oba czynniki wyjaśniały łącznie 25,1% całkowitej wariancji, zaś ich wskaźnik korelacji osiągnął wartość $r = -0,04$. Współczynniki alfa Cronbacha dla podskal wynosiły odpowiednio $\alpha = 0,69$ dla podskali Niezależnego Ja i $\alpha = 0,73$ dla podskali Współzależnego Ja.

Wyniki confirmacyjnej analizy czynnikowej. Metodą confirmacyjnej analizy czynnikowej testowano trzy modele dwuczynnikowe: dla wersji

30-itemowej, pierwotnej 24-itemowej oraz 18-itemowej, zmodyfikowanej przez autorkę (por. tabela 4.).

Przeprowadzona confirmacyjna analiza czynnikowa wykazała, że spośród testowanych modeli dwuczynnikowych, rozwiązaniem o najlepszych wskaźnikach dobroci dopasowania jest model 18-itemowy. Statystyki testu chi-kwadrat uzyskane dla wszystkich testowanych rozwiązań okazały się istotne statystycznie¹⁰. Dla modelu 18-itemowego chi-kwadrat wyniósł 246,57 ($df = 135$; $p < 0,01$), a wartość ilorazu chi-kwadrat/df wyniosła 1,83. Wartości pozostałych miar dopasowania są dla tego modelu równe: wskaźnik dobroci dopasowania GFI (*Goodness of Fit Index*) = 0,84; skorygowany wskaźnik dobroci dopasowania AGFI (*Adjusted Goodness of Fit Index*) = 0,80; wskaźnik RMSEA (*Root Mean Square Error of Approximation*) = 0,07; normalizowany indeks dopasowania NFI (*Normed Fit Index*) = 0,64; indeks dopasowania porównawczego CFI (*Comparative Fit Index*) = 0,78; zaś przyrostowy wskaźnik dopasowania IFI (*Incremental Fit In-*

Tabela 4. Wyniki confirmacyjnej analizy czynnikowej przeprowadzonej dla *Skali Konstruktów Ja* – porównanie modeli

Model	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI
Model 30-itemowy	836,82**	381	2,20	0,09	0,72	0,67	0,53	0,67	0,68
Model 24-itemowy	774,56**	251	3,09	0,12	0,69	0,63	0,49	0,61	0,62
Model 18-itemowy	246,57**	135	1,83	0,07	0,84	0,80	0,64	0,78	0,78

** $p < 0,01$

Źródło: badania własne

⁸ Przeprowadzone analizy rzetelności (obliczane według wzoru alfa Cronbacha) pokazały, że usunięcie wymienionych pozycji zwiększyło znacznie rzetelność podskali Niezależnego Ja ($\alpha = 0,63$ dla wersji oryginalnej).

⁹ Pogrubioną czcionką zaznaczono itemy, które znalazły się w 18-itemowej wersji narzędzia.

¹⁰ Jak wskazuje Zakrzewska (2004), test chi-kwadrat jest silnie uzależniony m.in. od wielkości próby czy liczby zmiennych, liczby wolnych parametrów czy odchylenia od normalności rozkładu zmiennych obserwowalnych, co może być przyczyną uzyskania mało zadowalających wyników.

dex) = 0,78¹¹. Podsumowując, wartości przywołanych parametrów dobroci dopasowania wskazują, że model 18-itemowy jest najlepiej dopasowany do danych (na tle modeli alternatywnych) i istotnie lepszy od modelu bazowego.

Do wszystkich pozycji ostatecznej wersji *Skali Konstruktywów Ja* (SKJ) dołączono siedmiokategorialny format odpowiedzi, jak to miało miejsce w wersji oryginalnej Odpowiedzi na poszczególne pozycje punktowane są odpowiednio: zdecydowanie się nie zgadzam – 1, nie zgadzam się – 2, raczej się nie zgadzam – 3, nie mam zdania – 4, raczej się zgadzam – 5, zgadzam się – 6, zdecydowanie się zgadzam – 7. Suma punktów (opcjonalnie średnia – por. Singelis, 1994) otrzymanych w każdej z podskal pozwala na wnioskowanie o nasileniu niezależnego i współzależnego Ja u osoby badanej.

Wyniki analiz korelacyjnych. Trafność kryterialną oceniono na podstawie wysokości współczynników korelacji z wynikami *Relational-Interdependent Self-Construct Scale* (RISC) autorstwa Cross, Bacon i Morrisa (2000). *Relational-Interdependent Self-Construct Scale* (RISC) jest narzędziem pomiaru współzależności Ja na wymiarze interpersonalnym (relacyjności Ja). Składa się ono z 11 pytań ocenianych na 7-stopniowej skali Likerta. Rzetelność skali (oparta na współczynniku wewnętrznej zgodności) wynosi $\alpha = 0,84$. W badaniach wykorzystano wstępną wersję polskiego tłumaczenia RISC o wskaźniku rzetelności równym $\alpha = 0,82$ ¹². W badaniu udział

wzięły 143 osoby, studenci kierunków humanistycznych. Średnia wieku osób badanych wyniosła $M = 21,71$ lat, z odchyleniem standardowym $SD = 1,6$. Analizy testem zgodności Kołmogorowa-Smirnowa wskazały, że rozkłady analizowanych zmiennych nie odchylają się istotnie od rozkładu normalnego. Otrzymane rezultaty okazały się zgodne z zależnościami oczekiwanymi w oparciu o definicje mierzonych konstruktów oraz spójne z wynikami badań innych autorów. Relacyjność Ja koreluje istotnie dodatnio z współzależnym Ja ($r = 0,56$; $p < 0,01$) i nie koreluje istotnie z Ja niezależnym ($r = 0,03$). Podobne wyniki uzyskali w swych badaniach Cross, Bacon i Morris (2000) – korelacja między relacyjnością Ja a współzależnym Ja była dodatnia i istotna statystycznie ($r = 0,41$; $p < 0,01$), nie zaobserwowano jednocześnie istotnej korelacji Ja niezależnego z relacyjnością Ja ($r = 0,08$).

PODSUMOWANIE

Przedstawione analizy dają nadzieję, że *Skala Konstruktywów Ja* (SKJ) może stać się trafnym, rzetelnym i łatwym w użyciu, a więc wartościowym narzędziem pomiaru niezależności i współzależności Ja. W prezentowanych badaniach potwierdzono dwuczynnikową strukturę oraz wewnętrzną spójność skali. Ponadto teoretyczną trafność testu potwierdzono za pomocą korelacji ze skalą relacyjności Ja (*Relational-Interdependent Self-Construct Scale*, RISC; Cross, Bacon i Morris,

¹¹ Przy zadawalającym dopasowaniu modelu teoretycznego do danych uzyskanych w badaniu, należy oczekiwać się, że wartość ilorazu chi-kwadrat/df nie przekroczy wartości 2, wskaźniki i indeksy dopasowania: GFI, AGFI, NFI, CFI oraz IFI osiągną wartość wyższą niż 0,9, zaś miara RMSA nie będzie wyższa niż 0,08 (Williams i Holahan, 1994; Newsom, 2001; Zakrzewska, 2004.).

¹² Wykorzystano polskie tłumaczenie skali RISC na wstępnym etapie opracowania psychometrycznego. Skala ma strukturę jednoczynnikową (procent wyjaśnionej wariancji całkowitej wynosi 36,64%). Uzyskane ładunki czynnikowe poszczególnych pozycji są wysokie (od 0,82 do 0,51), wyjątek stanowi pozycja 3 (0,28), którą jednak zdecydowano się pozostawić z uwagi na jej zawartość treściową. Przykładowe pytania skali brzmią następująco: *Gdy jestem z kimś bardzo blisko, często mam poczucie, że ta osoba stanowi ważną część tego, kim jestem; Myślę, że jedną z najważniejszych części tego, kim jestem można uchwycić patrząc na moich bliskich przyjaciół i starając się zrozumieć kim oni są; Kiedy myślę o sobie, często myślę również o swoich bliskich przyjaciółach i rodzinie.*

2000). Uzyskane parametry psychometryczne pozwalają sądzić, że skala SKJ na obecnym etapie procesu adaptacyjnego może być wykorzystywana do badań naukowych podejmujących problematykę relacyjnego zróżnicowania Ja.

LITERATURA CYTOWANA:

- Adams, G. R. (1998). *The Objective Measure of Ego Identity Status: A Reference Manual*. Online, 2008-10-13, http://www.uoguelph.ca/~gadams/OMEIS_manual.pdf.
- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34, 932–937.
- Aron, A., Aron, E. N. i Smollan, D. (1992). Inclusion of other in the Self Scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63 (4), 596–612.
- Baumeister, R. F. i Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497–529.
- Baumeister, R. F. (2004). Wyczerpywanie się ego i funkcja wykonawcza Ja, [w:] A. Tesser, R. B. Felson i J. M. Suls (red.), *Ja i tożsamość* (s. 18–42). Gdańsk: GWP.
- Blatt, S. J. (1990). Interpersonal relatedness and self-definition: Two personality configurations and their implication for psychopathology and psychotherapy, [w:] J. L. Singer (red.), *Repression and dissociation: Implications for personality theory, psychopathology and health* (s. 299–335). Chicago: University of Chicago Press.
- Błońska, A. (2008). *Międzynarodowe myślenie o odległości*. Dostęp 2009-01-30, Pozyskany z <http://kopalniawiedzy.pl/style-myslenie-odleglosc-ocena-konstruowanie-Wschod-Zachodniezalezny-wspolzalezny-5277.html>.
- Bocheńska, D. (2008). O tożsamości jednostki z perspektywy psychologii międzykulturowej: wybrane konsekwencje ja niezależnego i ja współzależnego, [w:] B. Zimoń-Dubowik i M. Gamian-Wilk (red.), *Oblicza tożsamości: perspektywa interdyscyplinarna* (s. 122–136). Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.
- Bowlby, J. (2007). *Przywiązanie*. Warszawa: PWN.
- Breckler, S. J. i Greenwald, A. G. (1986). Motivational facets of the self, [w:] E. T. Higgins i R. Sorrentino (red.), *Handbook of motivation and cognition* (s. 145–164). New York: Guilford Press. Dostęp 2009-04-13, Pozyskano z <http://faculty.washington.edu/agg/pdf/Breckler%20&%20Greenwald%201986.OCR.pdf>.
- Brewer, M. B. i Gardner, W. (1996). Who Is This “We”? Levels of Collective Identity and Self Representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71 (1), 83–93.
- Church, A. T. (2000). Culture and personality: Towards an integrated cultural trait psychology. *Journal of Personality*, 68, 651–703.
- Cross, S. E., Bacon, P. L. i Morris, M. L. (2000). The relational-interdependent self-construal and relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78 (4), 791–808.
- Franz, C. E. i White, K. M. (1985). Individuation and attachment in personality development: Extending Erikson’s theory. *Journal of Personality*, 53, 224–256.
- Fromm, E. (1993). *Ucieczka od wolności*. Warszawa: Czytelnik.
- Gardner, W., Gabriel, S. i Lee, A. (1999). ,I‘ value freedom, but ,we‘ value relationships: Self-construal priming mirrors cultural differences in judgment. *Psychological Science*, 10, 321–326.
- Gabriel, S. i Gardner, W. L. (1999). Are there ‘his’ and ‘hers’ types of interdependence? The implications of gender differences in collective versus relational interdependence for affect, behavior, and cognition. *Journal of personality and social psychology*, 77 (3), 642–655.
- Gasiul, H. (2006). *Psychologia osobowości. Nurty, teorie, koncepcje*. Warszawa: Difin.
- Głuchowska, A. (2005). Różnice płciowe w schemacie Ja: Ja-niezależne i Ja-współzależne. *Psychologia, Edukacja i Społeczeństwo*, 2 (2), 6–24.
- Guisinger, S. i Blatt, S. J. (1994). Individuality and relatedness: Evolution of a fundamental dialectic. *American Psychologist*, 49 (2), 104–111.
- Hackman, M., Ellis, K., Johnson, C. i Staley, C. (1999). Self-Construal Orientation: Validation of

- an Instrument and a Study of the Relationship to Leadership Communication Style. *Communication Quarterly*, 47 (2), 183–195.
- Hermans, H. J. M. (1999). Self-narrative as meaning construction: The dynamics of self-investigation. *Journal of Clinical Psychology*, 55, 1193–1211.
- Hurley, J. R. (1998). Agency and Communion as Related to „Big Five” Self-Representations and Subsequent Behavior in Small Groups. *Journal of Psychology*, 132 (3), 337–351.
- Imamoğlu, E. O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing but distinct and complementary. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 129(4), 367–402.
- Imamoğlu, E. O. i Karakitapođlu-Aygün, Z. (2006). Actual ideal and expected relatedness with parents across and within cultures. *European Journal of Social Psychology*, 36, 721–745
- Imamoğlu, E. O. i Karakitapođlu-Aygün, Z. (2007). Relatedness of identities and emotional closeness with parents. *Asian Journal of Psychology*, 10, 145–161.
- Imamoğlu, E. O. i Imamoğlu, S. (2007). Relationships between attachment security and self-construal orientations. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 141, 539–558.
- Kashima, E. S. i Hardie, E. A. (2000). Development and validation of the relational, individual, and collective self-aspects (RIC) scale. *Journal of Asian Social Psychology, Special Issue on Culture and Self*, 3, 19–48.
- Kihlstrom, J. F. i Cantor, N. (1984). Mental representations of the self, [w:] L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology. Vol. 17* (s. 1–47). New York: Academic Press.
- Kuhn, M. H., i McPartland, T. S. (1954). An Empirical Investigation of Self-Attitude. *American Sociological Review*, 19, 68–76.
- Li, H. Z. (2002). Culture, gender and self-close-other(s) connectedness in Canadian and Chinese samples. *European Journal of Social Psychology*, 32, 93–104.
- Lu, L. i Gilmour, R. (2007). Developing a new measure of independent and interdependent views of the self. *Journal of Research in Personality*, 41, 249–257.
- Madson, L. i Trafimow, D. (2001). Gender comparisons in the private, collective, and allocentric selves. *The Journal of Social Psychology*, 141, 551–559.
- Markus, H. i Wurf, E. (1987). The dynamic self-concept: a social psychological perspective. *Annual Review of Psychology*, 38, 299–337.
- Markus, H. i Oyserman, D. (1989). Gender and thought: The role of self-concept, [w:] M. Crawford i M. Gentry (red.), *Gender and Thought: Psychological Perspectives* (s. 100–127). New York: Springer-Verlag. Dostęp 2009-01-25, Pozyskano z http://www.sitemaker.umich.edu/daphna.oyserman/files/markus_oyserman_1989.pdf.
- Markus H. i Kitayama, S. (1991). Culture and self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224–253.
- Markus, H. R. i Kitayama, S. (2003). Culture, Self, and the Reality of the Social. *Psychological Inquiry*, 14 (3&4), 277–283.
- Maslow, A. H. (1958). A Dynamic Theory of Human Motivation, [w:] S. L. Chalmers i M. DeMartino (red.), *Understanding human motivation* (s. 26–47). US: Howard Allen Publishers.
- McAdams, D. P. (1982). Experiences of Intimacy and Power: Relationships Between Social Motives and Autobiographical Memory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42 (2), 292–302.
- McClelland, D. C. (1985). How Motives, Skills, and Values Determine What People Do. *American Psychologist*, 40 (7), 812–825.
- Newsom, J. T. (2001). *Some clarifications and recommendations on fit indices*. Dostęp 2009-05-24, Pozyskano z http://www.upa.pdx.edu/IOA/newsom/semclass/ho_fit.doc.
- Okazaki, S. (2002). Cultural variations in self-construal as a mediator of distress and well-being, [w:] K.S. Kurasaki, S. Okazaki, S. Sue (red.), *Asian American Mental Health: Assessment Theories And Methods* (s. 107–122). New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers. Dostęp 2009-04-08, Pozyskano z <http://books.google.com/books?id=->

- 3sRIOeXfesC&printsec=frontcover&hl=pl#v=onepage&q&f=false.
- Oyserman, D. i Packer, M. (1996). Social cognition and self-concept: A socially contextualized model of identity, [w:] J. L. Nye i A. M. Brower (red.), *What's social about social cognition?* (s. 175–201). California: Sage Publications.
- Oyserman, D. i Lee, S. W. (2007). Priming 'culture': Culture as situated cognition, [w:] S. Kitayama, I D. Cohen (red.), *Handbook of Cultural Psychology* (s. 255–279). New York: Guilford Press.
- Oyserman, D., Coon, H. i Kimmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and Meta-Analyses. *Psychological Bulletin*, 128 (1), 3–72.
- Reykowski, J. (1980). *Osobowość a społeczne zachowanie się ludzi*. Warszawa: KiW.
- Rhee, E., Uleman, J. S., Lee, H. K. i Roman, R. J. (1995). Spontaneous self-concepts and ethnic identities in individualistic and collectivistic cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 142–152.
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 580–591.
- Singelis, T. M. i Sharkey, W. F. (1995). Culture, self-construal, and embarrassability. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26, 622–644.
- Trafimow, D., Triandis, H. C. i Goto, S. G. (1991). Some tests of the distinction between the private self and the collective self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 649–655.
- Trafimow, D., Silverman, E. S., Fan, R. M. i Law, J. S. F. (1997). The effects of language and priming on the relative accessibility of the private self and the collective self. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 28, 107–123.
- Triandis, H. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Psychological Review*, 96, 506–520.
- Triandis, H. C. i Suh, E. M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual Review of Psychology*, 53, 133–160.
- Wang, Q. (2000). Reliability and Validity Tests of Singelis's Self-Construal Scale (1994). Paper presented at the Annual Meeting of the Eastern Communication Association in Pittsburgh. Dostęp 2009-05-14, Pozyskano z http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/16/37/59.pdf
- Wiekens, C. J. i Stapel, D. A. (2008). I versus we: The effects of self-construal level on diversity. *Social Cognition*, 26 (3), 368–37.
- Williams, L. J. i Holahan, P. J. (1994). Parsimony-based fit indices for multiple-indicator models: do they work? *Structural Equation Modeling*, 1 (2), 161–189.
- Yamada, A-M. i Singelis, T. M. (1999). Biculturalism and self-construal. *International Journal of Inter-cultural Relations*, 23, 697–709.
- Zakrzewska, M. (2004). Konfirmacyjna analiza czynnikowa w ujęciu pakietu statystycznego LISREL 8.51 (2001) Karla G. Jureskoga i Daga Sorboma, [w:] J. Brzeziński (red.), *Metodologia Badań psychologicznych. Wybór tekstów* (s. 442–478). Warszawa: PWN.

Aleksandra Pilarska

Institute of Psychology,
Adam Mickiewicz University in Poznań

POLISH ADAPTATION OF SELF-CONSTRUAL SCALE

SUMMARY

The aim of this article is to present a theoretical background and psychometric features of Polish adaptation of the *Self-Construal Scale* (SCS; Singelis, 1994). The scale is composed of two subscales (9 items each) which measure degree of independent and interdependent self-construal. The scale was constructed for the needs of empirical research conducted in order to psychologically characterize individuals with different types of self-construal. The Polish adaptation of SCS has satisfactory reliability (Cronbach's alpha) and construct validity (via exploratory and confirmatory factor analyses and correlations with *Relational-Interdependent Self-Construal Scale*; RISC; Cross, Bacon & Morris, 2000). Although further research are needed, it may be assumed that this tool can be successfully used in research on regulative meaning of self-construal.